בס"ד, גיליון שפ"ו | פר' חיי שרה | תשפ"ז

ובחרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

באור החיים
תולדות רבנו הק'

פניני אור החיים

לזכור שאנחנו רק גרים

גֵּר וְתוֹשָׁב אָנֹכִי עִמָּכֶם (בראשית כג, ד).

אברהם אבינו עומד מול בני חת ומבקש מהם אחוזת קבר. הוא מתאר את מצבו בשתי מילים שנראות כמעט סותרות: "**גר ותושב**".

אם הוא גר – איננו תושב. ואם הוא תושב – מה פירוש שהוא גר?

מבאר האור החיים הקדוש: כלפי בני חת, אברהם אכן היה תושב ביניהם. הוא חי בתוכם וקבע שם את משכנו. אבל קודם שאמר "**תושב**", הקפיד להקדים "**גר**".

מדוע?

מפני שהצדיק אינו רוצה להחזיק את עצמו כתושב קבע בעולם הזה. דוד המלך אומר: "**גר אנכי בארץ**". העולם הזה הוא מקום שעוברים בו, לא המקום שבו קובעים את כל התקוות והשאיפות.

אפשר שיהיה לאדם בית, עבודה, רכוש וסדר יום מלא, ובכל זאת בלבו הוא זוכר: **אני כאן בשליחות**. כל מה שיש לי הוא כלי למה שאני באמת צריך להספיק.

אברהם היה תושב אצל בני חת – אבל בעיני עצמו נשאר גר בעולם הזה.

כשזוכרים שאנחנו גרים, קל יותר לדעת מה באמת ראוי לקחת איתנו.

הכבוד לא עלה לו לראש

וַיָּקָם אַבְרָהָם וַיִּשְׁתַּחוּ לְעַם הָאָרֶץ לִבְנֵי חֵת (בראשית כג, ז).

בני חת פונים אל אברהם בכבוד עצום: "**נשיא אלוקים אתה בתוכנו**". הם מציגים אותו כאדם מורם מעם, נשיא וגדול.

ומה עושה אברהם מיד לאחר ששומע את הדברים הללו?

"**ויקם אברהם וישתחו לעם הארץ לבני חת**".

מבאר האור החיים הקדוש: ההשתחויה הזאת באה דווקא אחרי דברי הכבוד שלהם. במעשהו הראה אברהם את ההפך ממה שאמרו עליו. הם קוראים לו "**נשיא**", והוא אינו מחזיק את עצמו כנשיא עליהם. אדרבה, הוא נותן להם כבוד ומשתחווה לפניהם.

קל להיות עניו כשאיש אינו משבח אותנו. המבחן מגיע דווקא אחרי שמכבדים, מרימים, מחמיאים ונותנים מעמד.

אברהם אבינו שומע "**נשיא אלוקים אתה**" – ולא משתנה כלום. הוא נשאר אותו אברהם שמכבד את העומדים מולו.

גדלות אמיתית אינה נמדדת בכמה כבוד אדם מקבל, אלא במה שהכבוד עושה לו.

מי שנשאר מכבד גם כשמכבדים אותו – הכבוד לא שולט בו.

לומר את המסר בלי לבייש

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל (בראשית כד, א).

אברהם אבינו עומד לשלוח את עבדו למצוא אשה ליצחק. לפני השליחות מספרת התורה שאברהם זקן, ושה' ברך אותו בכל.

לשם מה ההקדמה הזאת?

מבאר האור החיים הקדוש: אברהם ראה את מצבו. הוא כבר זקן, ביתו מלא ברכה ונכסים, והעבד המושל בכל אשר לו רואה את כל השפע הזה. אברהם חשש שמא בלבו של העבד קיימת מחשבה להשיא את בתו ליצחק.

אברהם צריך להבהיר לו שהדבר אינו אפשרי. אבל כיצד עושים זאת בלי לפגוע?

הוא אינו אומר לו: אני יודע מה אתה רוצה, וזה לא שייך. במקום זאת הוא משביע אותו בלשון כללית: "**לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני**". הדברים ברורים, והעבד מבין מעצמו שהמסר נוגע גם אליו.

לפעמים צריך לומר דבר שאי אפשר לטשטש. אבל גם אמת ברורה אפשר למסור בדרך ששומרת על כבודו של השומע.

לא כל מסר חייב להגיע בצורה חדה ומביכה. אפשר להיות ברור – ולהישאר עדין.

המשך בעמוד ג'

פרק שמיני: **תהפוכות לולי תורתך שעשועי**

אותות ימיו הטרופים והרדיפות אותן סבל, ניכרות, לדברי רבינו עצמו, בספריו. שכן חידושיו בהם באים לפעמים בקצרה ולפעמים בארוכה, והכל לפי רוב הטרדה שהיתה מנת חלקו ביום כתיבת כל חידוש וחידוש. הקדמתו לספרו הראשון, שאת שמו קרא "**חפץ ה'**", חושפת טפח מעולמו הפנימי, ומותירה את הלומד נדהם ומשתומם אודות מדרגותיו בקודש והשגותיו של רבינו עוד בשחר ימיו, וגם אודות כל אשר עבר על ראשו בחלק גדול מהשנים בהן שקד על ספרו זה.

את חידושיו אלו ברובם, כתב מתוך טרדה ותחת איומים ורדיפות, והוא היה מתייגע למצוא את הרגעים הפנויים כדי ישוב הדעת, להעלאת החידושים עלי גליון. וכך כותב רבינו בהקדמתו:

"... כי הלא תתמה דלפעמים תמצא קצת אורך לשון ולפעמים לקחתי דרך קצרה ביותר, וגם תמצא לפעמים שאני מבאר ומפלפל, ולפעמים מעלים עין במקום שאין רשאי להתעלם, דע לך אחי כי כל מה שלמדתי בחיי לא היה אלא מאהבת ה', ומחשק התורה. כי מהיותי בעולם אשר פתחתי עיני, סבבוני כתרוני צרות צרורות... ובין הכי ובין הכי לא זז מחבבה אם יום או יומיים אעמוד בקצת מנוחה לא אחדל מהביט אל הספר לכתוב קצת, ולערך המנוחה הייתי שוקד על הלימוד ולבאר אשר הבינותי לכבוד קוני. ולזה תמצא לפעמים אני יוצא י"ח בענין לפרש בו הצורך, ולא כל העתים שוות. ולפעמים אני בוחר לעצמי דרך קצרה, ולפעמים אני מושך בקסת אשר בידי באורך לשון. מטרדות הזמן אין הדעת מיושב כי רבו משערות ראשי רוב טרדותי ואנחותי עצמו מצמיתי לא יתנוני השב רוחי..."

בשנת ת"צ שככה המלחמה. מולאי עבדאללה, בנו של מולאי אסמעיל, גבר סופית על האחרים מבין אחיו הטוענים לכתר. אלא שאם שקטו הרוחות במרוקו כולה, הרי שליהודים לא הונח ולא לרגע. מולאי עבדאללה לא הקל מעליהם כל עול, ואדרבה, המשיך להטיל עליהם מיסים ועונשים חדשים לבקרים.

המשך בשבוע הבא

ספיר ויהלום

פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

לקיים את הדיבור

'וְהָאִישׁ מִשְׁתָּאֶה לָהּ מַחֲרִישׁ לָדַעַת הַהִצְלִיחַ ה' דַּרְכּוֹ אִם לֹא' (בראשית כד כא).

שבע שנים למד הרב הקדוש **רבי משה לייב מסאסוב** זי"ע, אצל הגאון הקדוש **רבי שמעלקא מניקלשבורג** זי"ע, ובבואו להפרד מרבו כתום שבע השנים, נתן לו רבו שלוש מתנות: דינר זהב, כיכר לחם ומלבוש לבן.

כשחלף ברחובות אחת העיירות, הגיעה לאזנו לפתע קול זעקה מרה.

והקול, קולו של יהודי צועק ובוכה, עולה ממרתף אחד הבתים.

תר רבי משה לייב אחר מקור הקול, וגילה אשנב מסורג בסמוך לאדמה, משם, במעמקיו של מרתף חשוך בקעו הקולות.

היהודי שהבחין בדמות יהודי בעד הסורגים, שפך לפניו את צרתו:

מאין בידו ממון לפרוע את דמי החכירה עבור בית המזיגה המקומי, השליך אותו אדון הסביבה למרתף.

נכמרו רחמיו של רבי משה לייב על היהודי האומלל. תחילה השליך אליו את כיכר הלחם שנתן לו רבו, כדי שיוכל להחיות את נפשו, ומיד פנה לבית אדון הכפר, להשתדל לפניו על שחרור האסיר.

צרור כסף לא היה עמו. כל רכושו היה אותו דינר זהב שקיבל מרבי שמעלקא. את המטבע הזה הציע לאדון תמורת החוב כולו, בבקשה שימחל על יתרת הסכום וישלח את היהודי לביתו.

האדון הביט בו בבוז. חוב של שלוש מאות רובל כסף אינו מוכן למחול תמורת דינר זהב אחד.

כל בקשותיו ותחנוניו של רבי משה לייב לא הועילו, והוא יצא מביתו בפחי נפש.

כעבור רגעים שב על עקבותיו ורץ שוב אל בית האדון. צערו של היהודי היושב במרתף לא נתן לו מנוח. שוב ביקש מן האדון לקבל את דינר הזהב ולהוציא את האסיר לחופשי.

הפעם עוררו דבריו את חמת האדון.

בימים ההם היה אדון הכפר שליט על נתיניו, וידו תקיפה לעשות בהם כרצונו, ברוב זעמו וקצפו, ציווה על משרתיו להשליך את רבי משה לייב לחצר סגורה בה שוטטו כלבי טרף שהיו קורעים לגזרים את כל הקרב אליהם.

לבש **רבי משה לייב** את המלבוש הלבן שנתן לו רבו, והנה, אך נסגר שער החצר מאחוריו, עמדו הכלבים עזי הנפש באימה, כמו סומרו למקומם.

נבהל האדון ממה שראו עיניו, ותיכף הלך בעצמו אל המרתף, והוציא את האסיר לחופשי.

מעשה מופלא זה סיפר הרב הקדוש **רבי דוד משה מטשורטקוב** זיע"א, ובסיומו שאל: היכן משיגים היום מעיל כזה?"

כאשר בא אליעזר עבד אברהם אל הבאר בשליחות אדונו, לבקש אשה ליצחק. ביקש בתפילתו סימן: הנערה אשר יבקש ממנה מים והיא תיענה לבקשתו ואף תציע להשקות את גמליו, היא האשה שהועיד הקדוש ברוך הוא לבן אדונו. והנה באה רבקה, משקה אותו ומוסיפה מעצמה: 'גַּם לִגְמַלֶּיךָ אֶשְׁאָב עַד אִם כִּלּוּ לִשְׁתֹּת' (בראשית כד יט).

רבקה ממהרת אל הבאר, רצה ושואבת, וממלאת את השוקת לכל גמליו. לכאורה כבר ראה אליעזר את כל אשר ביקש: נערה בעלת חסד, הנותנת ברוחב לב יותר ממה ששאל ממנה. תפילתו נענתה, והסימן שהתנה התקיים.

אולם הכתוב אומר: 'וְהָאִישׁ מִשְׁתָּאֶה לָהּ מַחֲרִישׁ לָדַעַת הַהִצְלִיחַ ה' דַּרְכּוֹ אִם לֹא'. מה טעם מחריש אליעזר? מה עוד עליו לראות כדי לדעת שהצליח ה' את דרכו?

מבאר **רבינו האור החיים הקדוש** (בראשית כד כא), כי אכן מצד התנאי שהתנה בתפילתו, כבר היה יכול לגשת אל רבקה ולומר לה את הדברים שבפיו. הוא ביקש שתאמר כי תשאב גם לגמליו ותעשה כדבריה, והיא כבר שאבה לכל הגמלים. לא היה בתנאו שימתין עד שיכלו לשתות.

אלא שרבקה עצמה הוסיפה דבר שלא ביקש: 'עד אם כלו לשתות'. היא קיבלה על עצמה לעמוד ולטרוח בהשקאתם עד שישתו כל צורכם. מתוך תוספת זו נולד לאליעזר ספק חדש: שמא היא, כלשון רבינו, 'מהאומרים הרבה ועושים מעט'. לפיכך השתיק את עצמו והמתין לראות אם תקיים גם את מה שהוסיפה מדעתה. רק לאחר שראה כי כלו הגמלים לשתות, ניגש לתת לה את הנזם ואת הצמידים.

שכרה של מצווה אחת

'וּלְרִבְקָה אָח וּשְׁמוֹ לָבָן וַיָּרָץ לָבָן אֶל הָאִישׁ הַחוּצָה אֶל הָעָיִן' (בראשית כד כט).

מעשה ביהודי שלא שמר תורה ומצוות, שבא אל הרב הקדוש **רבי יצחק מאיר מגור**, בעל ה'חידושי הרי"ם' זיע"א, וקושיה בפיו: בפרשת קריאת שמע נאמר שאם לא ישמרו ישראל את מצוות ה', תבוא עליהם פורענות. ואילו הוא, שאינו שומר מצוות, יש לו כל טוב, והצדיקים יושבים בצער.

השיב לו החידושי הרי"ם, שמתוך שאלתו נראה כי קרא קריאת שמע לפחות פעם אחת בימי חייו.

אכן, אישר היהודי. פעם אחת קרא קריאת שמע.

אם כן, השיב הרבי, מגיע לך עוד יותר ממה שיש לך!

אל המגיד הקדוש, רבנו דב בער ממזריטש זיע"א, בא יהודי שהיה זקוק לישועה גדולה.

אמר לו המגיד: "צרתך צרה, אך לא אוכל לסייע לך בדבר זה.

עצתי, שתלך לעיר פלונית, שם תמצא שיכור מפרסם המתגולל בקיאו בשווקים וברחובות כל היום כולו.

תשכים בבוקר ותבוא אליו לפני שיתפלל שחרית, כאשר הוא עדיין פיכח וטרם שתה משקה, ובקש ממנו שיברכך שתיוושע.

אם תצליח להתברך מפי השיכור - מבטחני שהישועה בוא תבוא".

נסע האיש לאותה עיר, ואכן הצליח למצוא את השיכור לפני ששתה מיינו, וזכה לברכה מפיו.

וכדברי המגיד כן היה. מיד בבואו לביתו, כבר היתה הרווחה ונושע מצרתו.

שב היהודי אל המגיד אחוז פליאה: "ילמדנו רבינו, מה פשר הדבר?"

נם לו המגיד:

"יהודי זה חוטא ובעל עבירה גדול היה, עד שלא הניח דבר עבירה שלא עשאה, רחמנא-ליצלן.

יום אחד הגיעה שמועה לאזנו, כי בעיר פלונית ניתן להשיג דבר עברה מסויים תמורת ארבע מאות דינרי זהב.

נטל האיש את צרור כספו ופנה לעבר

העיר המדוברת.

בעודו בדרך חלפה לצידו עגלה ממנה בקעו קולות בכי ויללה של אנשים ונשים.

בירור קצר העלה כי מדבר במשפחה יהודית מנתיני אחד הפריצים באזור, שהיה השליט הבלעדי על כל הדרים באחוזתו. ראש המשפחה שחכר מהפריץ את בית המרזח, לא שילם זה זמן רב את דמי החכירה, עד שהחוב הגיע לכארבע מאות זהובים.

כנקמה, הורה הפריץ לאסור אותו יחד עם כל בני משפחתו, וכעת הוא עומד להשליך אותם לכלא, שם מצפה להם מיתה מייסרת וממושכת מתוך רעב וייסורים.

בלבו של אותו יהודי התלקח ניצוץ קדוש, והוא החליט להעניק את כל כספו על מנת לפדות את היהודי מידיו של הפריץ.

הוא שלף את צרור מעותיו והעבירו בשלמות לרשות הפריץ ששחרר את כל השבויים מתחת ידו.

היהודים הנדכאים הודו לו נרגשות על שחלצם ממצבם הנואש, והלכו לדרכם, ואף הוא שב לעיר מגוריו בהחלטה לשוב לביתו ולא לחטוא באותה עבירה שבעבורה יצא לדרך.

קדושת המצווה שזכה זה עתה לקיים, מילאה את כל ישותו בתחושה מרוממת של קדושה וטהרה.

מעשהו של היהודי שכפה את יצרו וויתר על כל כספו כדי להציל יהודים, עורר רושם חזק מאד בשמים, עד ששמע אותו יהודי כרוז משמים, שהכריז כי כל היוצא מפיו יתקיים, והוא יזכה למדריגות גבוהות בקדושה.

עמדו המקטרגים וטענו: "כיצד יכול אדם מגושם שכזה לזכות למדרגות כה רמות?

הלא אין בו לא תורה ולא עבודה, וגופו לא הזדכך. ושמא יבקש שיחיו המתים ועוד שאר דברים שעדיין לא הגיעה עתם, ויחריב את העולם..."

בשל כך נמנו וגמרו בבית דין של מעלה כי יהיה האיש שיכור בזוי כל ימי חייו, וכך לא יתקרבו אליו בני אדם ולא ירצו לדבר עמו, וממילא לא יבקשו להתברך מפיו.

על כן שלחתיך אליו, בידעי שמדבריו לא יפל ארצה".

עומד **רבינו האור החיים הקדוש** (בראשית כד כט), על הנאמר בלבן: 'וּלְרִבְקָה אָח וּשְׁמוֹ לָבָן וַיָּרָץ לָבָן אֶל הָאִישׁ הַחוּצָה אֶל הָעָיִן', כי אמרו חז"ל שאצל הצדיקים התיבה 'שמו' קודמת להזכרת השם, כגון 'ושמו בועז', ואילו אצל הרשעים נאמר 'נבל שמו'. ומעתה קשה: מדוע נקטה התורה אצל לבן הרשע את סדר הצדיקים, וכתבה 'ושמו לבן'?

מבאר רבינו, כי לבן שמע על המפגש של אחותו עם אדם זר, וחשש שכוונתו לרעה. מתוך דאגתו לכבוד אחותו רץ לקראת אליעזר. רק לאחר מכן ראה את הנזם ואת הצמידים, ושמע מפי רבקה את סדר הדברים, ואז נחה דעתו.

בזכות אותה דאגה לאחותו נתנה לו התורה את הלשון שבה היא מזכירה צדיקים. וזה לשון רבינו: 'כי מעשה צדיקים עשה בזה ואין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר בריה'.

(מאוצרותיו ושיחותיו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

המשך מעמוד א'

בדיוק ברגע הנכון

וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת (בראשית כד, טו).

אליעזר עומד ליד הבאר ומתפלל להצלחת שליחותו. הוא מבקש סימן שיכוון אותו אל הנערה הראויה ליצחק.

התורה מדגישה: "**טרם כלה לדבר**" – עוד לפני שסיים לגמרי את דבריו, "**והנה רבקה יוצאת**".

מבאר האור החיים הקדוש: לא היה כאן אפילו רגע של המתנה. בעוד אליעזר מסיים את תפילתו, רבקה כבר מופיעה.

ולא זו בלבד. האור החיים מדייק גם בלשון "**רבקה יוצאת**". לא היה זה דבר שרבקה רגילה לעשות באותה שעה. מן השמים סובבו את יציאתה כדי שתגיע בדיוק באותו רגע – לא קודם ולא אחר כך – כדי שאליעזר יפגוש את מי שנועדה ליצחק ולא יטעה באחרת.

אנחנו רואים רק פגישה אחת ליד באר. מאחורי הפגישה הזאת עומד תזמון מדויק של ההשגחה: תפילה, יציאה, רגע ומקום – הכול מתחבר יחד.

לפעמים אדם מחכה לדבר הנכון ותוהה מתי יגיע. מפרשתנו לומדים שיש דברים שצריכים לא רק להגיע – אלא להגיע בזמן המדויק שלהם.

כשהרגע מגיע, מתברר שגם ההמתנה הייתה חלק מן הסדר.

אין מעשה טוב הולך לאיבוד

וּלְרִבְקָה אָח וּשְׁמוֹ לָבָן וַיָּרָץ לָבָן אֶל הָאִישׁ הַחוּצָה אֶל הָעָיִן (בראשית כד, כט).

חז"ל מלמדים שיש הבדל באופן שבו התורה מזכירה צדיקים ורשעים: אצל הצדיקים השם קודם – "**ושמו בועז**"; ואצל הרשעים האדם קודם לשמו – "**נבל שמו**".

אם כן, שואל האור החיים הקדוש, מדוע אצל לבן נאמר דווקא "**ושמו לבן**", בסדר שמצינו אצל צדיקים?

מבאר האור החיים: בתחילה לבן רץ אל האיש מפני שחשש לאחותו רבקה. הוא עדיין לא ידע את כל הסיפור, שמע שהיה קירוב דברים בינה לבין איש זר, וקם לקנא את קנאת אחותו ולהגן עליה.

באותו מעשה – אומר האור החיים – "**מעשה צדיקים עשה**". ולכן באותו מקום זכה להיזכר בלשון הראויה לצדיקים.

והאור החיים מוסיף יסוד גדול: **הקדוש ברוך הוא אינו מקפח שכר כל בריה על מעשיה הטובים.**

לבן נשאר לבן, אבל מעשה טוב שעשה – לא נמחק.

לפעמים אנחנו ממהרים להדביק לאדם תווית אחת ולמדוד לפיה כל מה שהוא עושה. התורה מלמדת: גם בתוך אדם שיש בו חסרונות, מעשה טוב הוא מעשה טוב.

שום נקודה טובה אינה הולכת לאיבוד.

מתנה תחת מתנה

נָתַתִּי כֶסֶף הַשָּׂדֶה קַח מִמֶּנִּי וְאֶקְבְּרָה אֶת מֵתִי שָׁמָּה (בראשית כג, יג).

עפרון מציע לאברהם את השדה ואת המערה בלשון של מתנה. אברהם משיב לו: "**נתתי כסף השדה, קח ממני**".

האור החיים הקדוש שואל: מדוע אומר אברהם "**נתתי**" בלשון עבר, הרי עדיין לא מסר את הכסף? ועוד, למה לשון "**נתתי**", כאילו גם הכסף הוא מתנה, הרי לכאורה זהו תשלום עבור השדה?

מבאר האור החיים: אברהם אומר לעפרון, אם אתה גמרת בדעתך לתת לי את השדה בתורת מתנה – גם אני גמרתי בדעתי לתת לך את הכסף בתורת מתנה. **מתנה תחת מתנה.**

אברהם אינו מבקש להישאר רק בצד המקבל. אם עפרון נותן – גם הוא נותן.

יש אנשים שיודעים להכיר טובה בלב. אברהם מלמד שהכרת הטוב מבקשת גם ביטוי מעשי: כשקיבלתי, אני מחפש היכן גם אני יכול לתת.

הדרך הנכונה היא לא לשאול "**מה נתנו לי**", אלא "**מה אני יכול להשיב**".

לקבל בחן – ולחפש מיד כיצד להפוך גם לנותן.

מתיבתא אור החיים

כתב רבינו (בראשית כג ט)**: 'ויתן לי' וגו'. דקדק לומר לשון מתנה הגם שנטל ממנו דמים כאומרו בכסף מלא, גם דקדק לומר בתוככם. הנה נתחכם אברהם לקנות המערה בסדר שאין אחריו ערעור ולהיות שרז"ל אמרו** (זוהר ח"א קכח) **שעפרון מימיו לא ראה במערה זולת החשך והבהלה ואם כן יכול הוא לבא בטענה כשידע שהמערה יקרת הערך ואפילו לעולם חוזר הוא ואין זכות המערה מתקיים ביד אברהם לעולם. והגם שאין אונאה לקרקעות, חש אברהם לסברת הירושלמי שכתבו התוספות** (קידושין מב:) **שיש להם אונאה בחצי דמיהם ודוקא אונאת שתות אין להם:**

עוד יש לחוש שמא יערערו אחר המכר מדין המצר או שיצא אחר כך שטר שעבוד על הקרקע ההוא ויטרפוהו מיד אברהם לזה נתחכם לתקן כל זה ואמר לשון מתנה ומכר, הכוונה בזה שיעשה אופן שיש בו שניהם והוא החליפין שיש בו מכר ויש בו מתנה שיכול להחליף מחט בגמל ואין בהם אונאה בשום אופן. ודין חליפין ישנו בקרקע ובמטלטלין אבל לא במטבעות, לזה אמרו ז"ל בבכורות וז"ל (נ.) **אמר רבי חנינא כל שקל שכתוב בתורה סלעים וכו' חוץ משקלים האמורים בעפרון שהם קנטרין עובר לסוחר פרקמטיא נפקת וכו' עכ"ל. ומעתה לא נשאר מקום לעפרון לבא בטענה. ולחששת מצר גם לחששת שעבוד עשה כל בני העיר סרסורים בדבר וממילא בטלו טענת בר מצרא, גם נתגלה כי לא היה עליה שעבוד שהיה הדבר באזני כל באי שער עירו. ואומרו לאחוזת קבר, להיות שלא בקש ממנו אלא המערה אבל השדה עודנו עומד לזכות עפרון יש מקום לומר אליו אחרי כן שלא יחפוץ בדריסת הרגל שיעברו עליו לקבור מתים והוא לא מכרו אלא לקבור שרה ואין דריסת רגל בשדהו עוד, לזה אמר לאחוזת קבר:**

דין בר מצרא בקונה מן הגוי

ומה שכתב רבינו 'מדין המצר'. הנה בפרשת ויחי (להלן מט לב) הוסיף רבינו בענין זה, שאף שמבואר בגמרא (ב"מ קח:) שהקונה מן הנכרי אין בו דין בר מצרא, כיון שיכול הקונה לומר לבר מצרא 'ארי אברחי לך ממצרא', מכל מקום חשש אברהם לדין בר מצרא, לפי שדברי הגמרא אמורים באופן שהמערער הוא ישראל, שיכול לומר לו 'ארי אברחי לך ממצרך', אבל אם הם גוים לא שייך טענה זו, כיון שלא איכפת להם מזה. ולכן אמר שם יעקב 'מקנה השדה והמערה אשר בו מאת בני חת', שבקנין זה נתבטלה מהם טענת בר מצרא.

ובנימוקי חיים (הגר, ב"מ קטז. ד"ה בנימוקי יוסף) **הקשה** על דברי רבינו, שהרי מבואר בגמרא (שם קח:) שאין טענת בר מצרא כנגד אדם שקונה את הקרקע לקבורה, ומפרש שם רש"י (ד"ה בלא אכרזתא) שהוא משום שאם ישתהה ויברר אם יש בר מצרא יש בזה בזיון למת, ואם כן מדוע חשש אברהם לדין בר מצרא אף שקנה את הקרקע לקבורה. **ובברכת שמעון** הוסיף להקשות, שאף שדין זה נאמר כלפי המוכר, שאינו יכול בן המיצר להוציאו מיד הלוקח שמכרו לצורך קבורת המת, מכל מקום נראה שהוא הדין גם כלפי הלוקח, שאם קונה לשם קבורה אינו צריך להקנותו לבר מצרא, שהרי עיקר דין בר מצרא הוא על הלוקח.

והמפרשים כתבו ליישב דברי רבינו בכמה אופנים:

א. בנמוקי חיים כתב, שרבינו כתב כן רק על דרך דרוש וקבל שכר.

ב. בברכת שמעון ומרקחת חיים (וייס) תירצו, שאברהם חשש לטענת בר מצרא לגבי שאר שדה המערה, שאותה קנה לקבורת שאר משפחתו בעתיד, ולא שייך בזה הטעם שאם ישהה יהיה בזיון למת. ואמנם תירוץ זה תלוי במחלוקת האחרונים אם יש ללוקח דין בר מצרא בחלק הנותר של השדה שלא קנה, ויש לומר שדעת רבינו כדעת הנתיבות המשפט (סי' קעה ביאורים סק"ג) שאין ללוקח דין בר מצרא בזה, וממילא אף לאחר שקנה אברהם את המערה וקבר שם את שרה, הוא לא היה בר מצרא, וחשש שיטענו השכנים שהם בר מצרא, ולכן עשה קנין באופן שלא יוכלו לטעון כן.

אור הישועות
מכתבי הלומדים

האור החיים הקדוש – חלום שהפך לברכה

בזמן שהתגורר מרן **האדמו"ר מהר"א מבעלזא** בבתי וורשא, בביתו של הרה"ח רבי זלמן אשכנזי ז"ל, שכן בקרבת מקום תלמיד חכם בשם **רבי פייבל אידלמן** זצ"ל. אף שהיה תלמיד חכם מופלג, היה רחוק מאורחות החסידים ואמונותיהם.

רבי פייבל ורעייתו חוו עשרים שנה של תפילות ותחנונים מבלי שזכו לפרי בטן. בליל ט"ו בתמוז תש"ד, יום הילולת **בעל ה"אור החיים" הקדוש**, חלמה אשתו חלום שבו נגלה אליה האור החיים הקדוש בעצמו. כשהיא סיפרה את החלום לבעלה, הוא דחה זאת באומרו: "חלומות שווא ידברו" והלך לעסוק בלימודיו.

האישה, שתחושותיה לא נתנו לה מנוח, פנתה לשכנתה, אשתו של רבי זלמן אשכנזי, וסיפרה לה את דבר החלום. השכנה הציעה לה לעלות לפני האדמו"ר מבעלזא, ששהה בביתם באותה העת, ולבקש את עצתו. בעזרת השכנה הצליחה האישה להיכנס אל הקודש פנימה וסיפרה לאדמו"ר על שנות עקרותה, החלום שחלמה, והכמיהה שלה לבן.

הורה לה האדמו"ר לעלות מיד באותו היום לציון האור החיים הקדוש בהר הזיתים. הוא הדריך אותה לומר במקום את כל ספר תהילים, לשטוח שם את תחינותיה, ולהבטיח שאם ייוולד להם בן, יקראו לו "חיים".

כעבור שנה בדיוק, ביום ההילולא של האור החיים הקדוש, געשה ורעשה ירושלים לבשורת לידתו של הבן שזכו בו רבי פייבל ורעייתו. ויקרא שמו בישראל "חיים".

("צנצנת המן", עמ' קיב)

ספרי "אור החיים" בהוצאת המכון

סט חומש אור החיים המבואר
דברי האור החיים מוגהים ומבוארים בהרחבה במדורי "מאורי אור" ו"מאורי החיים", להבנת עומק דבריו וכוונתו.

סט חוברות אור החיים משולב
ביאור משולב בשפה ברורה, בתוספת מדור "תורת חיים", מחולק ל-48 חוברות נוחות לנשיאה וללימוד.

פרי תואר המבואר
חיבורו ההלכתי של האור החיים על יורה דעה, עם ביאורים, ציונים ומדור מסכם של פסקיו והלכותיו.

מוסרי אור החיים
לקט מדברי האור החיים הק' על דרך המוסר עם ביאור דבריו.

חיים כולכם היום
דרכי חיים והנהגות ממשנת האור החיים, מסודרות לפי ימות השנה והמועדים.

פניני אור החיים
פנינים נבחרות מתורת האור החיים, ערוכות לפי נושאים וענינים.

אור החיים עם ביאור משולב
ביאור קצר ובהיר המשולב ברצף דברי האור החיים, לצד ליקוטים משלימים משואר ספריו.

אור החיים לוח יומי
ספר האור החיים בחלוקה יומית לכל ימות השנה.

שולחן שבת עם אור החיים
מאמרים לפרשיות ולמועדים על פי תורת האור החיים, מעובדים בשפה פשוטה ובניקוד מלא.

חפץ ה' המבואר
חיבורו של האור החיים על מסכת שבת, מונה על פי דפוס ראשון ומלווה בביאור, ציונים ומראי מקומות.

אוצרות אור החיים מתיבתא
אוצר ביאורים וחידושים על ספר אור החיים הקדוש.

ספיר ויהלום אור החיים
מתוך שיעורי ושיחות הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ על פרשיות השבוע והמועדים, בשילוב משלים, סיפורי צדיקים, הנהגות ופנינים.

מפתח של חיים
עשרות אלפי פנינים מספר אור החיים, מסודרות לפי ענינים, אישים ומאורעות, בתוספת תולדות רבינו.

מגילת אסתר - אור החיים
מגילה מבוארת, עם "ראשון לציון" המבואר וליקוטים מספרי האור החיים על סדר המגילה.

ראשון לציון המבואר
ספר "ראשון לציון" לרבינו חיים בן עטר, בתוספת ביאורים.

פרק שירה אור החיים
פרק שירה עם ביאור המלוקט מתורת האור החיים, בתוספת נוסח בעל השל"ה.

באור החיים
פרקי חיי ותולדות האור החיים הקדוש, מלווים בתמונות ומסמכים נדירים מתקופתו.

הגדה של פסח אור החיים
ליקוט מכתבי האור החיים על ההגדה, עם ביאורים, הערות וציונים. בתוספת "ראשון לציון" המבואר על שיר השירים.

מכון אור ישרים - ירושלים - נהריה
ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מחוברים לחיים
לשמיעת שיעורים ודרשות
חייגו: 03-617-1077

ניתן להשיג בנדרים פלוס
זכיתם לישועה בזכות הלימוד בספר 'אור החיים' הקדוש? נשמח שתשתפו אותנו! שלחו את סיפורכם אלינו
למייל: m028039999@gmail.com או לפקס 02-5385689 או ב'נדרים פלוס' - בארי ישראל